

1. Zákon o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní

Poslanci NR SR schválili 9. februára vládny návrh zákona (č. 82/2005 Z.z.) o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní.

Zákon ustanovuje zákaz vykonávania nelegálnej práce a zákaz nelegálneho zamestnávania. Slovensko pred prijatím zákona nemalo právnu úpravu, ktorá by definovala nelegálnu prácu a nelegálne zamestnávanie.

Prijatý zákon vymedzuje nelegálne zamestnávanie ako využívanie práce bez riadne uzatvorenej písomnej pracovnej zmluvy alebo dohody o vykonaní práce, alebo dohody o brigádnickej práci študentov a následné nesplnenie oznamovacej povinnosti zamestnávateľa voči Sociálnej poisťovni ako aj zamestnávanie cudzinca, ktorý nemá povolenie na prechodný pobyt na účel zamestnania. Nelegálna práca je definovaná ako práca, ktorú vykonáva fyzická osoba pre právnickú osobu alebo fyzickú osobu, ktorá je podnikateľom a nemá založený právny vzťah podľa osobitného predpisu.

Kontrolu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania vykonávajú tieto kontrolné orgány:

- a) Inšpektorát práce,
- b) Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a
- c) úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

K súčasným kontrolným orgánom tak po novom pribudol aj úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. Zákon predpokladá aj presídlenie sídla Národného inšpektorátu práce z Bratislavy do Košíc a rozširuje sa právomoc vykonávať inšpekciu práce u zamestnávateľa mimo územnej pôsobnosti príslušného inšpektorátu práce na základe písomného poverenia generálneho inšpektora práce. Do kontrolnej činnosti sa dopĺňajú ďalšie oprávnenia, týkajúce sa voľného vstupu do objektov zamestnávateľa a tiež preukazovania totožnosti fyzickej osoby prítomnej na pracovisku zamestnávateľa. Ukladá sa tiež povinnosť Policajnému zboru poskytnúť inšpektorovi práce v odôvodnených prípadoch na jeho žiadosť spoluprácu a ochranu pri vykonávaní inšpekcie práce. Nariaďuje sa povinnosť zamestnávateľom a zamestnancom poskytovať požadované informácie v rozsahu svojej pôsobnosti, doklady, vyjadrenia a ďalšie písomnosti potrebné na zabezpečenie prípravy kontroly a výkonu kontroly.

Zákon ustanovuje zamestnávateľovi povinnosť prihlásiť do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia zamestnanca na nemocenské poistenie, na dôchodkové poistenie a na poistenie v nezamestnanosti pred vznikom týchto poistení najneskôr pred začatím výkonu činnosti, odhlásiť ich z registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia, najneskôr v deň nasledujúci po zániku týchto poistení.

Zamestnávateľ bude musieť oznámiť Sociálnej poisťovni zamestnanie nového zamestnanca ešte pred tým, ako ten začne reálne pracovať. Oznamovaciu povinnosť si zamestnávateľ splní aj vtedy, ak informáciu o zamestnaní osoby odošle do poisťovne faxom, elektronickou poštou alebo aj prostredníctvom krátkej textovej správy (SMS). Ak si oznamovaciu povinnosť splní zamestnávateľ odoslaním krátkej textovej správy, bude vznik pracovnoprávneho vzťahu povinný potvrdiť do troch dní od jej odoslania písomne na tlačive poisťovne.

Inšpektori práce a kontrolóri úradov práce budú mať prístup do centrálného registra poistencov SP a priamo pri preverke na pracovisku tak podľa rodného čísla budú môcť zistiť, či sú prítomné osoby nahlásené na platenie odvodov.

V doteraz platnej legislatíve stačilo Sociálnej poisťovni oznámiť do ôsmich dní od vzniku pracovného pomeru. Mohlo sa tak stať, že odhalený podnikateľ-neplatič poprel nelegálne zamestnávanie a prichyteného pracovníka bez zmluvy označil za zamestnanca, ktorý u neho nastúpil len v ten deň čo.

Ustanovuje sa pre zamestnávateľa nová povinnosť a to viesť evidenciu uzatvorených dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru aj pri vykonávaní prác na základe dohody o brigádnickej práci študentov, za účelom sledovania odpracovaného času. Takisto sa zavádza registrovanie tejto skupiny zamestnancov v Sociálnej poisťovni, čím sa má zabezpečiť prehľad vykonávania prác na základe dohody o vykonaní práce a dohody o brigádnickej práci študentov. Kontrolné orgány pri svojej kontrolnej činnosti budú môcť aj prostredníctvom údajov z tohto registra rýchlejšie si overiť, či zo strany zamestnanca alebo zamestnávateľa nedošlo k porušeniu zákona o nelegálnej práci a nelegálneho zamestnávania.

Zákon ustanovuje oprávnenie na ukládanie pokuty za porušenie ustanovení zákona o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní zamestnávateľovi až do výšky 1 000 000 Sk a oprávnenie uložiť poriadkovú pokutu v prípade marenia výkonu kontroly nelegálneho zamestnávania až do výšky 20 000 Sk. Zákon tiež prenáša zodpovednosť za čiernu prácu okrem zamestnávateľa aj na samotného zamestnanca, ktorý by tak za prijímanie a vykonávanie čiernej práce mohol byť sankcionovaný a tento čin by sa mal hodnotiť ako priestupok. Priestupku sa dopustí ten, kto vykonáva nelegálnu prácu, možno mu uložiť pokutu do 10 000 Sk.

Zákon nadobúda účinnosť 1. apríla 2005 s výnimkou niektorých článkov, ktoré nadobúdajú účinnosť 1. februára 2006.